УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију
26. март 2014. године, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. др Александра Вранеш, редовни професор, Библиотекарство и библиографија, 27. 10. 2004. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. др Душан Иванић, редовни професор, Српска књижевност са јужнословенским књижевностима, 1979. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
3. др Весна Матовић, научни саветник, 2006. године, директор Института за књижевност и уметност у Београду

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Драгана, Стеван Сабовљев
2. Датум рођења, општина, република:
7. 8. 1971, Зрењанин, Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:
28. 12. 2007. Филолошки факултет Универзитета у Београду, *Аутоматизација процеса пописивања грађе и формирања електронског записа у припреми израде библиографије*
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
Библиотекарство и информатика

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Библиографија Тодора Манојловића

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација *Библиографија Тодора Манојловића*, обима од 385 страна, састоји се од „Студије о библиографији“ која садржи поглавља „Увод“, „Биобиблиографски подаци“, „О библиографији“ и „Закључна разматрања“ и саме Библиографије од 2126 јединица библиографске грађе, именског регистра, регистра серијских публикација, регистра монографских публикација и литературе.

Циљ овог рада био је проучавање заоставштине Тодора Манојловића, песника, драмског писца, есејисте, књижевног, ликовног и позоришног критичара и преводиоца и, на основу тога, израда библиографије која тежи свеобухватности и целовитости, онолико колико су то дозвољавали физичко стање грађе, доступност извора и језичке баријере, регистара уз библиографију и студије која садржи биографске податке Тодора Манојловића, тумачење критеријума израде библиографије, анализе сваког њеног сегмета, стилова навођења извора, тумачење регистара, податке о локацијама и стању заоставштине и закључна разматрања изведена из истраживања. Од научно-истраживачких метода коришћени су: библиографски, историјски, статистички,

аналитички и метод очигледног посматрања.
Као извори за израду библиографије коришћени су: дела Тодора Манојловића објављена у монографским и серијским публикацијама, као и необављени текстови, рукописна заоставштина, електронске верзије појединих часописа, библиографске базе података и библиографије у штампаном облику, чланци, научни и стручни радови, литература из историје и теорије библиографије и живи извори, тј. проучаваоци дела Тодора Манојловића, као и људи који су га познавали. Градја за библиографију прикупљана је у Зрењанину, Новом Саду, Београду, Загребу, Темишвару и у Будимпешти.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Библиографија Тодора Манојловића, тема ове докторске дисертације, по обухвату грађе спада у селективне библиографије, а по предмету обраде у ауторске-персоналне. По карактеру описа може се сврстати у анотиране, дескриптивне и делимично рекомандиране библиографије.
Рађена је de visu, само десет јединица преузето је из секундарних извора. У изради библиографских јединица примењени су ISBD(M) стандард за навођење монографских публикација, ISBD(CP) за навођење саставних делова публикација и ISBD(NBM) за навођење некњижне грађе, а начин описивања рукописне заоставштине преузет је из књиге Александре Вранеш *Рукописна заоставштина Десанке Максимовић : попис и опис*.
Библиографија је урађена за период од 1900. до 2013. године. У њој су обрађени: монографске публикације Тодора Манојловића, оне у којима су објављени његови прилози, или у којима се пише о њему, серијске публикације, некњижна грађа и рукописна заоставштина.
Јединице обухваћене библиографијом највећим делом су написане на српском, али и на мађарском, француском и немачком језику. Ради веће прегледности, подељена је, по врсти грађе, на неколико поглавља: „Монографске публикације“, „Текстови у серијским публикацијама“, „Текстови у монографским публикацијама, у каталозима и на плакатима“, „Преводи и препеви (Текстови које је превео Тодор Манојловић и Преводи дела Тодора Манојловића)“, „Из рукописне заоставштине Тодора Манојловића“ и „Текстови о Тодору Манојловићу“. Унутар поглавља, примењен је хронолошки принцип, тј. текстови су сложени по години објављивања, а, у оквиру године, азбучним редом наслова текста, или презимена аутора, када је реч о преводима и текстовима о Манојловићу. Хронолошки принцип није примењен у одељку „Из рукописне заоставштине“ зато што већи део јединица нема назначену годину писања или објављивања. Иако су неке године реконструисане на основу сазнања из претходних истраживања, велики део грађе није било могуће датирати, па су јединице сложене по азбучном реду наслова текста. Библиографија је написана језиком и писмом грађе обухваћене њоме.
Именски регистар обухвата личности о којима је писао Тодор Манојловић, оне које су писале о њему, преводиоце и приређиваче његових дела или оних у којима се помиње.
Регистар серијских публикација састоји се од новина, часописа, алманаха, календара и других периодичних публикација у којима је објављивао Тодор Манојловић или у којима се налазе текстови о њему.
Регистар монографских публикација садржи наслове публикација Тодора Манојловића, о којима је писао и у којима се налазе текстови о њему.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

уз напомену:

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Сабовљев, Драгана. „Јавна библиотека – заокружени систем циркулације публикација и информација“. *Библиотекар* : часопис за теорију и праксу библиотекарства год L, св. 1-2 (2008): стр. 99-111.
2. Сабовљев, Драгана. „Чикаго стил библиографског цитирања“. *Панчевачко читалиште* 6, бр. 13 (новембар 2008): 111-115. Доступно у електронском облику на CD ROM-у и на адреси http://www.citaliste.com.
3. мр Сабовљев, Драгана. „Издавачка делатност и финансирање бибиотека“. *Панчевачко читалиште* 7, бр. 14 (мај 2008): 13-22. Доступно у електронском облику на CD ROM-у и на адреси http://www.citaliste.com.

4. Sabovljev, Dragana. „Fond 'Todor Manojlović'". U: *Todor Manojlović građanin sveta : [katalog izložbe i zbornik radova sa naučnog skupa]*. Urednik Jasna Jovanov. 28-30. Novi Sad : Spomen-zbirka Pavla Beljanskog, 2009.
5. Sabovljev, Dragana. „A Todor Manojlović Alapítvány". U: *Todor Manojlović a világpolgár : [kiállítás-katalógus és tudományos tanácskozás]*. Szerkesztõ Jasna Jovanov ; Magyar nyelvre fordította Bada Zoltán, Németh Ferenc, angol nyelvre fordította Aleksandra Nećakov]. 28-30. Novi Sad : Pavle Beljanski Emlékgyüttemény, 2009.
6. Sabovljev, Dragana. „Povratak korisnika u biblioteke – analiza mogućnosti". *ICSL godišnjak Međunarodnog susreta bibliotekara slavista u Sarajevu 2008-2009 = ICSL Yearbook of International Convention of Slavic Librarians' in Sarajevo 2008-2009* god. 4-5, broj 4-5 (2009): 126-137.
7. мр Сабовљев, Драгана. „Чикаго стил библиографског цитирања (2)". *Панчевачко читалиште* 7, бр. 15 (новембар 2009): 86-90. Доступно у електронском облику на адреси http://www.citaliste.com/cip_Chicago.html.
8. Сабовљев, Драгана. „Како написати текст за научни часопис". *Читалиште : научни часопис за теорију и праксу библиотекарства* Година XII, број 23 (новембар 2013): 90-99.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На основу интензивног петогодишњег научно-истраживачког рада, применом библиографског, историјског, статистичког, аналитичког и метода очигледног посматрања може се навести низ закључака.

Циљ проучавања објављене и необјављене заоставштине Тодора Манојловића, израда библиографије његових текстова, остварен је у овом раду. Обухватила је монографске публикације, као и радове у монографским и периодичним публикацијама, некњижну грађу и рукописну заоставштину која се односи на наведене области деловања Тодора Манојловића. У поређењу са библиографијама других његових чувених савременика, долази се до закључка да је Тодор Манојловић објавио много мањи број текстова. Разлози за то могу се наћи у великом броју чињеница.

Из проучавања биографије Тодора Манојловића и текстова о њему, може се закључити да је његово учешће у књижевним покретима који су резултирали рађањем модерне књижевности и уметности у Мађарској и у Италији, било пасивније, он је био саговорник и слушалац много више него активни учесник и аутентични стваралац. Његов допринос уочава се у превођењу, учешћу на књижевним манифестацијама, у писању позоришних и музичких критика, првенствено дела модерних уметника, којих и није било тако много да би писање резултирало великим бројем текстова.

Велико познавање класичне и модерне светске уметности Тодора Манојловића донело је нова искуства која су била драгоцена у покретању нових уметничких праваца на простору бивше Југославије, али његово учешће је било чешће усмено: кроз разговоре, полемике, говоре на разним манифестацијама, много више него оригиналним делима и написима, своја искуства је преносио младим уметницима.

Истиче се теза да су његове године (био је много старији од својих истомишљеника и опонената у послератном Београду), формално образовање у различитом културном миљеу, животни пут и језичке баријере допринели томе да није никада био сасвим прихваћен у круговима који су стварали нову југословенску уметност, па му је, самим тим, и објављивање књига и текстова у новинама и часописима било отежано. Она се може потврдити чињеницом да је Манојловић имао три матерња језика: српски, мађарски и немачки, а течно је говорио и француски и италијански. Први рад на српском језику написао је са 30 година, а и други текстови, на шта је указано, писани су много слабијим српским језиком, упркос његовој одлуци да, од 1916. године, пише готово искључиво на њему. Што се образовања тиче, одлично познавање класичне уметности није му дозвољавало да занемари њене утицаје, те је традиционално увек покушавао да помири са модерним. Окарактерисан као „умерени модерниста", није припадао ниједном од сукобљених праваца у уметности на овим просторима.

Неспорна чињеница је и да није био баш савестан и марљив када је писање било у питању. Стање заоставштине говори о томе да је своје написе делио, поклањао, писао фрагментарно, започињао и остављао незавршене, а усмена сведочења о томе да је радије своје ставове износио на седељкама, дружењима, разговорима него што је писао о њима.

Значајно је издвојити чињеницу да му је за живота објављено само шест књига и то три књиге поезије, једна драма, њен превод и једна књига есеја, као и то да је имао 39 година када му је изашла прва збирка поезије. Али чињенице да је уређивао Библиотеку *Албартос*, посећивао изложбе, позоришне представе, оперу и концерте и писао о њима говоре о његовом активном учешћу у културном животу, као и о томе да се бавио различитим областима уметничког стварања. Постоје и бројни докази у писмима и написима да је педесетих и шездесетих година прошлог века покушавао да објави неке књиге, али се то никада није реализовало.

Песме чине највећи део његове заоставштине. Њих је прво почео да пише, о чему сведоче свеске из 1900.

године, готицом, на немачком језику. Неке је објавио у предратним нађварадским и темишварским листовима. Поезију на српском језику почео је да објављује у *Српским новинама* и *Забавнику* за време Првог светског рата на Крфу. Један број је публиковао у својим збиркама, многе су прештампане из књига у антологије и часописе, док су неке објављене у издањима после његове смрти, највећи број у часописма и у оквиру *Изабраних дела*.

Центрифугални играч је једино драмско дело Тодора Манојловића. Објављено је у облику монографске публикације и преведено на мађарски језик. Остала су објављивана у целини или у одломцима у периодици.

Манојловић је написао само три приповетке, једну романсирану повест и неколико прозних текстова које је сам назвао аутобиографским записима и који су објављивани у периодици, а један је унет у антологију савремене приповетке.

Књижевна, ликовна и позоришна критика је најзначајнији сегмент стваралаштва Тодора Манојловића. У есејима, студијама, приказима изложби, представа, концерата, опера, књига, али и у некролозима и полемичким тестовима дошло је до изражаја његово велико образовање, као и познавање традиционалних и модерних дела, праваца и личности из историје и теорије књижевности, ликовне и драмске уметности. Прештампани су у великом броју часописа и књига, што говори о њиховом утицају на обликовање касније критичке мисли.

Тодор Манојловић је много преводио, о чему се може закључити не толико по броју објављених превода, углавном поезије, колико проучавањем рукописне заоставштине, као и података из позоришних хроника.

Период након смрти Тодора Манојловића карактеришу различите тенденције. Прегледом његових приређених и објављених дела, као и текстовима о њему, стиче се утисак да се у неким годинама не објављује ништа, док неке обилују мноштвом објављених текстова. Такође, број његових дела која су објављена у овом периоду мањи је у неким годинама од броја текстова о њему, а много више радова се објављује у монографским него у серијским публикацијама.

У овом научно-истраживачком раду тежило се проучавању грађе из извора, па отуда мали број библиографских јединица преузетих из секундарних. Циљ је била што обухватнија, потпунија и прегледнија библиографија, чијој су прегледности и претраживости, у доброј мери, допринели регистри.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА:

Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

На основу увида у рад, Комисија сматра да је кандидат Драгана Сабовљев у својој дисертацији *Библиографија Тодора Манојловића* успешно обрадила ову комплексну и захтевну тему, да је текст дисертације урађен према одобреној пријави дисертације и да је реч о раду које представља оригинално и самостално научно дело.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже да кандидат приступи усменој одбрани дисертације, након што извештај Комисије буде прихваћен од стране Наставно-научног већа Филолошког факултета и Већа друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. др Александра Вранеш, редовни професор
2. др Душан Иванић, редовни професор
3. др Весна Матовић, научни саветник